

Dom hluchého

A süket ember háza

A konyhában még mindig ott áll a becsomagolt hűtő. Újonnan, szépen, hófehéren. Egyáltalán nem volt ebbe a roskadozó házba való.

A kikötőben hatalmas hajókról rakodják le a trópusi országok ajándékait. A mólónál már ott várakoznak a speciális vagonok, melyek Csehszlovákiába érkeznek majd. A minőség alapján három osztályba soroltuk a rakományt – 25, 20 és 10 koronásokra... – olvasom a padlót takaró egyik régi újságon.

Hirtelen eszembe jut anyám, ahogy ott áll görnyedten a szürkületi kertben. Arcát csak halvány fény világítja meg – akkor már nagymama. Ősz, kócos haja a hajfestéktől egyfajta furcsa lila árnyalatú. Gereblyével a kezében szinte jellegzetes látvány – bár rá nem éppen jellemző.

Millet és még Benka is oda lenne ettől a képtől.

Dosztojevszkij jó író volt. Minőségi bordó kötésben a *Bűn és bűnbódés*. Apám kedvenc könyve volt. Kafka kicsit rosszabb sorsra jutott – őt átázott könyv, gondosan becsomagolva a megsárgult papírba. Anyám kezébe vette Hesse *Az üvegyöngyjáték* könyvét és Rimbaud *Egy évad a pokolban* kötetét. Eredetileg úgy gondolta, hogy nem fog még hozzájuk sem érni. Nem akarta, hogy bármilyen köze legyen hozzájuk. Nem akart kapcsolatba kerülni azokkal a könyvekkel, melyeket apám minden nap a kezében fogott.

Egy héttel ezelőtt halt meg. Lábon kihordott egy tüdőgyulladást – mi más is lehetne tenni ebben a korban, és ebben az állapotban, mint *lábon kibordani egy tüdőgyulladást?* Fél évszázadot töltöttek együtt. Ez azért elég sok idő. Böven elég! Elképzelte, hogy amíg a férje nevét már csak egy számhoz kötik, addig ő már nyolcvanhét, nyolcvankilenc, kilencven, kilencvenkettő... négy... öt... lesz. Ettől nagyon nagy boldogság töltötte el. Végre elkezdte élvezni az életet. Többet fog utazni. Átépítteti a házat, új bútorokat vesz. Rögön a temetés után új mosógépet és hűtőt rendelt.

Szinte látom, ahogy belenyilall a fájdalom a derekába. Le kell ülnie egy pillanatra. Ki kell nyújtóznia. Gondolom, elképzelem, ahogy a csontjaiból lassan eltűnik a kalcium, ahogy megmerevednek a végtagjai, és mozdulatlaná válik. Fokozatosan párolog el belőle az élet. A fej, váll, térd, láb, térd, láb fájdalom váltakozik, mint a mondókában. Roppant lelkesedéssel tudott beszélni ezekről a végtelen számú betegségeiről.

Már Tacitus írásait veszi izgatottan a kezébe. Körös-körül november, hideg, jeges idő, szinte megkékül tőle az ember bőre. A szél átfúj a kabátján. Szája körül pára keletkezik.

Apám *magánzárkója*, ahogy ő hívta, úgy maradt. Tele van pakolva könyvekkel, alig lehet beférni a szobába, melyben már csak egy kis hely maradt, ahová le lehet feküdni. Anyámnak ez mindig az idegeire ment. Már évek óta nem beszéltek egymással, a város két végében laktak, annak ellenére, hogy nem váltak el.

Az ember valószínűleg fentart pár szót, amit azzal a másikkal használ. Amikor ezek egyszer csak elfognak, akkor már nincs mit tenni. Ahogy az emberek együtt töltött hosszú évek után elkezdnek egymásra hasonlítani, az én szüleim úgy kezdtek egyre jobban különbözni egymástól. Később is, csak körülbelül ugyanazt a tíz szót használták, mintha a szókincsük csak egyre jobban zsugorodott volna. Biztos vagyok benne, hogy ebben közrejátszott apám folyamatosan romló állapota is.

Három nappal ezelőtt anyám végre megvalósíthatta látványos bosszúját.

Újra látom őt. Elképzelem, ahogy ballag a kavicsal felszórt utacska a kapu felé, a botjára támaszkodva, meggörnyedve, de mégis magabiztosan. A templom réz tetején fekete varjak ülnek, belülről tömjén illatát érezni.

Biztos vagyok benne, hogy ez a lelke legmélyén jó érzéssel töltötte el. Elöntötte a boldogság. A legelső padba ült le, a gyertyák elé. Megszóltal a fenéges orgonaszó. Ő pedig felnézett a színes üvegmozaikokra, és valahol mögöttük, érezte, ott van. Az én apám Alfonz Trnavský. Mosolygott. A hideg

falak között szinte megtestesült annak a férfinak az arca, akinek most minden vagyona, amit e világon birtokolt, az ő tulajdonába került. Az arc szürke és mérhetetlenül dühös volt. Ki tudja, a léleknek van-e arca. Ki tudja.

Apám sohasem hitt Istenben, meggyőződéses ateista maradt élete végéig. Habár megkeresztelték és előáldozó is volt (főleg a szülei miatt – Albert nagyapa sohasem bocsátaná ezt meg neki), de semmi több. A változatosság kedvéért anyámat nem a háború alatt keresztelték meg, mert megtagadta a gyónást, mivel abszurdnak tűnt neki. Végül rábeszéltek. Ugyanis ez közben *élet-halál kérdéssé* vált – ahogy ezt az olcsó kalandregényekben írják.

Végül a nemrég felújított templom (anyámat ez egy pillanatra meg is lepte, hiszen több mint hatvan éve nem lépett be ide) domonkosrendi plébánosát sikerült rávenni arra, hogy eltemesse apámat.

Egy kicsit drága gyászmisét ajánlott, de anyám úgy gondolta, hogy ezt megengedheti magának. Ugyanis már akadt jelentkező böven a ritkaságba menő Gershwin bakelit lemezekre, amit apám egész életében gyűjtött. Elvégre most már szabad és független! Ilyen szabadnak még sohasem érezte magát.

A dominikánus áhítatos hangja zengett a templomban:

– Alfonz Trnavský bátor ember és igaz keresztény volt. Jó és becsületes. Mindannyiunk számára nagy veszteség ez. Alfonz most az Úr színe elé lépett. Bízunk benne, hogy Urunk kegyes lesz hozzá. Ámen!

Anyám a templomban egyedül ült. Nagyon jól sikerült ezt a cirkuszt eltitkolni a többiek elől. Nagyon jól tudta, hogy miért. Én is csak a dominikánus

TOMÁŠ DŽADOŇ, MAMA'S MONUMENT / PHOTOGRAPHY, 2011

szerzetestől tudtam meg. Az orgona elhallgatott, anyám pedig lassan felemelkedett és nehéz léptekkel elindult kifelé.

Újra itt a kert, és anyám érdes köhögése a szokatlanul hideg májusi estében.

Még maradt egypár könyv. Lorca, Aloysius Bertrand, Verlaine és valami papírok. Egy halom apám által teleírt papír. Anyám egymás után dobálja őket a tűzbe, és mindegyik rögtön pernyévé is változik. Az erős szél széthordja a környéken, és mindent belep, mint valami fekete hó. A kemény könyvfedeleket gereblyével nyitja szét, hogy jobban égjenek. A tűz beteríti az elsárgult papírkötegeket. *A dombtetőn, zöld olajfák felett, egy mór minaret szétmész...*

Malagában mennyi, mennyi bárka! A betűk feketék a szürke hamuban. Anyám beszívja a füstöt. Az ujaival már alig érzi az arcát, teljesen elgémberedtek. A tűz fellobbant, majd ugyanabban a pillanatban ki is aludt, és csak parázslott. Csak egy bordó kötés maradt meg. ...VICS DOSZTOJEV... – ennyi maradt a kopott aranyozott betűkből. Igazán minőségi kötés. A jéghideg tél szétnyitja a kabátja sarkait. Átfagyva húzza vissza magára. Köhögő roham tör rá. Ott áll összeszugarodva a parázs felett az óriási ház kertjében.

Reggel magas lázzal ébred. Amikor este meghozzák neki az új hűtőt, félálomban írja alá a szállítólevelet.

Most a hűtő teljesen fölöslegesen világít hófehéren a konyha közepén. Még kibontani sem volt ideje.

Egy szlovák közmondás szerint a kitakarított házba érkezik a halál. A közmondásokról megvan a magam véleménye, de ez valahogy tényleg bejött.

A régi idők majd még csak eztán jönnek – mondta mindig kaján vigyorral Rudo bácsi, apám bátyja, mikor a múltból esett szó. Csak később jöttem rá, hogy mire is gondolt pontosan.

Először Bony fiam szerette volna megcsinálni, majd pedig, sok évvel később, nem sokkal a bársonyos forradalom után, Matúš unokám. Az iskolában kapták feladatul a családfa leírását. Részleteset – nevekkal, rokoni kapcsolatokkal, foglalkozással, születési és halálozási dátummal.

Akkoriban, a hetvenes évek elején, eléggé tartottam attól, hogy esetleg így, az iskolán és a gyerekeken keresztül akarnak észrevétlenül információkat szerezni a titkos káderkapcsolatokról, amit felhasználhatnak valaki ellen.

Bony két összeragasztott rajzlapra rárajzolt egy nagy szerteágazó fát, és hagyta, hogy gondolkozzam. Majd rögtön el is tűnt a napfényes délutánban. Én pedig egész vasárnap estig dolgozhattam a családfán.

Azonnal eszembe jutottak a családjunk körében mesélt történetek.

Az én leendő nagyapámat, a kis Albertet a szülei egyszer elvitték Bécsbe – el kellett ott intézniük valamit. Épp a szállást beszéltek meg a hotelben, amikor a földszinti recepció mellett hirtelen óriási robajjal megállt a hatalmas lift. Kinyílt az ajtaja, és feltárult a mögötte található kivilágított helyiség. Brežanyban még nem láttak ilyet, így Albert nagyapa azt hitte, hogy ez már az a szoba, amiben lakni fognak, és most utánuk küldték. Csak állt ott szájtátva. A nyaralásra magukkal vitték a szomszéd kislányt is. Mivel nem volt más ünneplő ruhája, népviseletbe öltöztették a szülei. A Szent István dóm előtt mindenki úgy nézett rá, mint egy különös idegenre. Ez a kislány volt az ő leendő felesége, Mária mama. Az én nagymamám.

Bony családfájában Albert nagyapa munkásként szerepelt, Mária nagymama pedig szolgálólányként. Matúš családfájában már építőmérnök lett belőle, aki halálra dolgozta magát. Nem volt nagyon gazdag, de ez legalább igaz volt róla. Mária nagymamának volt egy kis vállalkozása, házhoz járt manikűrözni. Tényleg.

Albert nagyapa fiatalon halt meg egy bányaszerencsétlenségben. Egy régi fényképen Mária nagymama ölében ül a kis Alfonz, az apám, és körbeállják őket az idősebb testvérek. Nagymama mellett Karol nagybácsi ül. A gyerekek apja már halott. Alfonz három hónappal a halála után született. Mégis ott van mellettük – Albert nagyapa arcát kivágták egy másik fényképről és ráragasztották a nagybácsi fejére – egy nagy fejet tettek a törekeny kis vállakra. Így legalább teljes lett a család.

Ezt a fényképet a többivel hoztam le a padlásról. Azelőtt az apám gondozta ezeket a családi ereklyéket. Néha elővette, amikor azt hitte, senki sem látja. Nehéz időkben mindig az összetapasztgatott apjához fordult. Hosszas beszélgetéseket folytatott vele.

Azt, hogy Albert nagyapa válaszolt-e, nem tudni.

Anyám őseivel ez sokkal rosszabbul festett – az apja zsidó kereskedő volt, és a brežanyi-körülményekhez képest mondhatni még gazdagnak is számított. Blau Bélának hívták. Nem tudtam elképzelni, hogy az így szerepeljen az 1974-es családfánkban. Így Vojtech Modroch lett belőle. Ez már olyan tiszteletreméltó névnek hangzott (habár elég egyszerű is volt). Hivatalnokként kezdett dolgozni a Brežany-i postán. Úgy gondoltam, hogy ez annyira nem bánthatta, hiszen így vagy úgy – ez is papírmunka. Sőt cserébe tovább is hagytam élni. A családdal akkoriban az egyre jelentéktelenebbé váló Bratislavában éltünk – a Malinovsky utcában, egy olyan házban, ami tele volt Szlovákia egész területéről való emberekkel. Bony osztálytársai is sok helyről jöttek, így a diszkréció biztosítva volt. Nem kellett árulástól tartani.

Hatvan évvel a halála után Blau zejde Matúš családfájában az eredetire változtatta vissza a nevét, és a foglalkozását. Reméljük, ez már így is marad. Még a háború előtt sikerült meghalnia (ezt már tényleg), így már nem élte meg *mindazt*, ami biztosan megtörtént volna vele. Meghalni is tudni kell. Nagyon félt a haláltól, és ezért sokat is fogalkozott vele. Nem tudni, hogy sikerült-e neki megtalálni a bibliai *veres tehenet, épét, amelyben ne legyen hiba, amelynek nyakán iga nem volt*.

Az utolsó gondtalan napokban magával vitte Sára nagymamát is. Túl gyorsan mentek az esőben az 1926-as évjáratú Laurin&Klement 360-as autóval. Körülbelül egy kilométerrel Brežany előtt nekimentek egy fának a fason, ami ma már nem is létezik. Vannak, akik azt mondják, hogy ennek így kellett lennie – az automobilizmus elterjedése segít, hogy méltósággal távozzunk a világból, mondhatni a legjobb formánkban.

Nagymama, Sára bobe nem dolgozott. A háztartásra viselt gondot – Matúš szerint. Bony családfájában Štefánia név alatt egy gyárban robotolt.

Apám is mindig azt mondogatta: *A nosztalgia emlékezés olyasmire, ami soba nem is volt*.

Főleg Közép-Európában.

Na, és az anyám... Az ő származása homályos maradt, soha nem akart erről beszélni. Mikor kicsi volt, ismeretlen okoknál fogva egy zsidó család fogadta örökbe. Ez volt a hivatalos történet, mást nem tudtam meg tőle.

Hát igen, hogyha hihetek a szépirodalomnak – amikor a jócsaládból származó lánynak gyereke talált lenni, akkor elküldték a rokonokhoz, lehetőség szerint minél messzebbre. Amikor pedig visszajött, a gyereket testvérként nevelték fel. Néhány dolgot már sohasem tudok meg – annál könnyebben tudom továbbírni.

A szlovák állam éveiben anyámat zsidónak tartották, senki nem kérdezett tőle semmit. Semmi találgatás, semmi fantáziálgatás. Csak a száraz tények.

Valójában az én Bony fiam igazi szlovák, hiszen ereiben cseh, magyar, német, lengyel, zsidó és végsősoron szlovák vér is folyik, ahogy annak lennie kell. Közép-európai *cuvée*. Van amit tőlem, van amit az anyjától kapott – a szédült Zsuzsannától, akit már több mint tíz éve nem láttam, remélem egyszerű élete van.

Hogy őszinte legyek, Brežanyba a csontok miatt is jöttem vissza. Nem hagy-nak békén.

Ők kezdték ezt az egészet. Valamikor a nyolcvanas évek második felében, mikor az apám kórházban volt. Fokozatosan kezdtünk egymástól távolodni még akkor is, ha egymás mellett ültünk. Csak mellette értettem meg teljesen, hogy milyen nagy baj lehet az, ha valakivel egyedül maradsz kettesben. Én és az apám?

Biztos furán hangzik, ha figyelembe vesszük, hogy pont az én nyakamon maradt. Tina nővérem egy lábbal mindig Angliában volt (ami eléggé sok ötlelet adott neki a kifogások találásához). A bátyám Peter pedig másképp nem volt igazán jelen. Ő volt az elsőszülött fiú, a trónörökös, tele gondolatokkal, és alapvető joggal a saját életéhez. Igen, eleget szenvedett, mondogatta anyám apám-ról. Igen, mindenkinek például szolgálhatott volna, mondogatta anyám apám-ról. Majd hozzá tett egy jól ismert gyerekkori történetet is: apámat remegő kezekben hozták haza a szülészetről, és amikor a jobb emésztés miatt ki kellett volna eresztie a galambot, komoly műtétet ejtettek rajta. Az én fenekembe, hogy megkönnyebbüljek, már csak egy ceruzát döftek. Imádtam ezeket a történeteket! Ő, a lenyűgöző hős, én meg a kis vakarcs, ceruzával a fenekében.

Végső soron azt is lehet mondani, hogy az apámmal a csontokon keresztül vettem fel újra a kapcsolatot. Igen ez előfordulhat. Ez egyáltalán nem különleges. Ez megeshet például a halál esetén. De ez nem a halál volt, vagy legalábbis nem az apám halála.

Ez előtt a különös őszi nap előtt (a ház felett folyamatos gágogás közepete vonultak el a vadludak, és azt, hogy én mit csinálok, csak a szomszéd tehén figyelte, ugyanis napokat bírt mozdulatlanul állni) süket és vak voltam. Csak a saját lábamat néztem meredten, és kétségbeesetten próbáltam nem megbotlani és elesni. Nem értettem a világ összefüggéseit – bár talán még most sem értem, de ez már nem számít. Később azonban hirtelen felnyílt a szemem.

Röviden: miután meglátogattam apámat, elmentem megnézni az üres házat, és már hazafelé készülődtem, mikor eszembe jutott valami. A ház mögötti öreg tiszafa alatt elástam egy kis ládában a gyerekkori kincsemet (akkoriban Steven-sontól olvastam *A kincses szigetet*, és nagyon tetszett annak a gondolata, hogy elások valamit, és évek múlva majd megkeresem). Sőt még arra a pillanatra is emlékszem: az apám a füvet kaszálta, csepergett az eső, én pedig óriási csigákat szedtem, hordtam oda a tiszafa alá. Lehettek vagy huszan, össze-vissza másztak, és ott hagyták maguk után a nyálkás csíkjukat. Akkor dugtam el a kincset.

A tiszafát már régen kivágták, nagyon nagyra nőtt, és anyámat zavarta, hogy nem lát ki a konyhából (ha ez nem lett volna, akkor még a mai napig is ott állna, ugyanis a tiszafa ősi fa, melynek életkora normális körülmények között többszörösen meghaladja az emberi életkort). Csak egy rothadó farrönk maradt belőle. A kertben már akkor is csak kihalófélben lévő fák álltak. A kert végét egy omladozó fal jelezte, drótfonatos kerítéssel megtámasztva. A környék huligánjai, akik barackot és szilvát jártak ide lopni, játszva átugorták.

Most már csak átverekedheti magát az ember a bozótoson – Róma a hanyatlás végső szakaszában.

Ezen az egyszerű őszi napon fogtam a lapátot, amit még nem vittek el, és elindultam kiásni a gyerekkori kincsemet – mert máskor ezt biztos nem tettem volna meg. Nem tudtam, hol kezdjem, nem emlékeztem a pontos helyre.

Így találtam meg őket. A csontokat, és végül a koponyát is egy sekély sírgödörben, vékony földréteg alatt.

A kertről csak apám tudott mindent. Rajta kívül szinte senki sem járt ide.

Bár nemsokára az én kis ládámat is kiástam (a benne lévő dolgokat szinte fel sem ismertem), de sokkal inkább érdekelt az a másik hely.

Az apámat egy rakás csont segítségével találtam meg, melyek ráadásul még nem is az ő csontjai voltak. Ez jellemző volt a kapcsolatunkra is. Mint ha az életet jelentéktelen statisztája véletlenül főszereplővé lépett volna elő.

Elkezdett érdekelni a múlt. Érdekelt, hogy mi történhetett itt.

Peter kezdettől fogva részt vett a *Független Szlovákia* támogatására szervezett maticás gyűlések lebonyolításában. A nyolcvanas években gyakran mesélte,

hogy sokszor elmegy ebből a pangó Szlovákiából friss levegőt szívni Prágába – épp ezért lepődtem meg ezen. De a testvérem már csak ilyen volt. Mindent magába szívott, ami körülötte volt, mint az Ikebana nevű macskánk szőre.

Vojto kaján mosoly kíséretében rendszeresen felhívta a figyelmemet a nemzeti öntudattal fűtött cikkeire a *Nový Slovákb*ban és a *Republiká*ban. Hatalmas átéléssel elmélkedett bennük arról, hogy ki a vérbeli szlovák. Az első pillantásra meg tudta különböztetni a hazaárulókat és a kozmopolitákat, mint annak idején a trockistákat, opportunistákat és reakciósoakat. Egyszerűen csak jó orra volt hozzá.

Majd Csehszlovákia szétvált. Tiltakozásképp szilveszterkor néhányan a cseh himnuszt énekelték. A szlovákok pedig mindent újrakezdték. Természetesen ez nem számított újdonságnak. Mi itt állandóan elkezdünk valamit, már nagy gyakorlatunk van ebben. Ugyanis az állandó újrakezdők nemzete vagyunk. Semmi sem tart nálunk sokáig. Mindent megsemmisítünk, amit elődeink létrehoztak, és újra a startvonalra állunk.

Már 1918-ban újrakezdtük, majd 1938-ban, 1945-ben, 1948-ban, 1968-ban, 1969-ben, majd teljesen az elejéről 1989-ben, majd ezt megismételtük 1993-ban, 1994-ben, majd 1998-ban Mečiar után... A mi nemzeti betegségünk a súlyos emlékezetvesztés. Ezért mindig ugyanazok az emberek bukkanak fel, és úgy tesznek, mintha kicserélték volna a fejüket. Vagy pedig ők ugyanazok maradtak, csak a többi ember fejét cserélték ki. Mikor hogy.

Az örökös újszülöttek, csecsemők elbűvölő kis nemzete vagyunk – állandóan ugyanazzal a gyerekbetegségekkel küzdünk mint a mumpsz, skarlát, kanyaró, rubeola, majd jön minden az elejéről. Csörgő és előke. Nem szopjuk az ujjunkat! Mindig újra tanulunk beszélni. Mindig újra tanulunk járni is.

Majd pedig alaposan eltüntetjük magunk után a nyomokat.

Brežany főterén kicserélték a lépcsőket, habár az alapanyagot nem változtattak. A bronz Štefánik szobrot egykor egy nem éppen árja nevű úriember készítette, ezért annak idején Hlinka szobra cserélte fel, majd Gottwald állt a téren, később rövid ideig újra Hlinka, de a tiltakozások után ismét visszatért Štefánik.

Mindennek vége lett, mikor hosszú időre elvitték a szobrot felújítani egy műterembe. Ekkor a tér kellős közepére egy hatalmas óriásplakát került piros és kék felirattal: *TESCO, 1,2 km*. Arrafelé irányította az embereket, ahol gomba mód nőttek ki a műholdas külvárosok, a szellemek városai. Üres, csendes házak, mintha csak díszletek lennének. Pasztellszínek, egyforma tetők, bogármentes pázsitok... és csend. Általában még este sem világított bennük senki. Mintha valami ismeretlen, az emberre nézve veszélyes, barátságtalan lények építették volna – hogy fokozatosan kiszorítsák őket a világból.

Az óriásplakát körül a polgármester térköveket rakatott le, hogy a tér úgy nézzen ki, mint az összes többi. A hagyományos brežani vásáron a kínaiak és vietnamiak sátrainak adott helyet.

Eközben a Veža bár bevétele úgy zuhant lefelé, mint a „zeppelin” Mário kedvenc együttese, a The Who dalában – állandóan ez szölt odabenn.

A forradalom után Angyal Mário vette ki a Veža kocsmát, és bárrá alakította. Ez a két szó ugyanazt jelenti, de azt az egy szótagot, ráadásul angolul a hatodik sőr után sokkal könnyebb kiejteni – mikor a telefonba magyarul a haveroknak, hogy hol is vagy pontosan. Vojtóval először ittunk ott – majd később utoljára is.

Fokozatosan rájött, hogy a pincérek saját könyvelést vezettek be, saját alkoholt hordtak be, és azt szolgálták fel. Mário naivan hitt nekik, és semmit nem ellenőrzött. Néha a bár tömve volt, a kassza viszont üres maradt. Nem bírta ezt sokáig.

Az utolsó este elhívta az összes ismerősét, beleértve minket is, és eltüntetettünk mindent, ami a bárban maradt. Mário asztalról asztalra járt, nevetett, ontotta magából a verseket – majd felszaladt az irodájába. Pár perc múlva visszajött, ivott, viccelődött, szórakozott, és újra eltűnt.

Azt sügtam Vojtónak, hogy biztosan orosz ruletkeznek. Odateszi a revolvért a fejéhez egy tölténnyel. Meghúzza a ravaszt. Semmi. Elteszi, sóhajt egyet, és visszamegy a bárba. Egy fél óra múlva már újra az irodájában van, és újra megpróbálja. Katt. Újra semmi, így visszamegy a bárba, bedob néhány viccet, odacsap valakinek a fenekére, és visszajön.

Vojto röhögött, és szerinte mindenképp meg kell erről kérdeznünk.

Fél óra múlva még nem volt sehol. Majd egy óra múlva sem. Eltelt két óra, és ő sehol.

Majd odafutott a rémült felesége, hogy tényleg megtette. *Vér mindenütt, a falakon is*, mondta.

(regényrészlet)

DÓSA ANNAMÁRIA FORDÍTÁSA